

Handläggare:
Jouko Lindgren

Utvärdering av utbildningsblock 1 och föreläsningar hösten 2004. *Psykiatriska funktionshinder och förhållningssätt.*

Bakgrund

Antalet klienter med psykiska problem i kombination med missbruk har ökat på socialtjänstförvaltningens institutioner under senare år. Personalen har efterfrågat utbildning för att öka kunskapen och för att förbättra omhändertagandet av denna klientgrupp. Förvaltningen ansökte och beviljades medel från kompetensfonden, dels för en fördjupningskurs för ett mindre antal personer och dels ett antal föreläsningar för övrig personal under höstterminen 2004 och vårterminen 2005. Utbildningsinnehållet har utarbetats i samarbete med utbildningsavdelningen på Berodnecentrum Stockholm som har erfarenhet att anordna specialiserade kurser och uppdragsutbildningar för personal inom landstinget och socialtjänsten. Kompetensutvecklingen för institutionspersonal har under höstterminen 2004 skett inom områdena psykiatri / missbruk / beroende och behandlingsmetoder / metodutveckling.

Kursinnehåll

Blockutbildning 1 har bestått av följande moment:

- Socialpsykiatri ,samverkan (Magnus Sundgren)
- Farmakologisk behandling av alkohol-och narkotikaproblem (Johan Frank)
- Psykosocial behandling av alkohol-och narkotikaproblem (Peter Wirbing)
- Psykiska funktionshinder-stöd vid kognitiva funktionsstörningar (Lennart Lundin)
- Etik, moral och ansvar (Håkan Thorsen)
- Riskanalyser, riskmedvetande och förhållningssätt (Lasse Björkdahl)

Kursen har omfattat 9 heldagar från september till december. Examinationsformerna har varierat från muntligt till skriftligt, från individuell till grupprevisning. Elevantalet var från början 30 personer från 12 institutioner, två personer avbröt utbildningen och en person tillkom senare under terminen.

Föreläsningsserien

Med undantag för avsnittet med socialpsykiatri och samverkan har samtliga teman ovan förmedlats till övrig institutionspersonal i föreläsningsserier av samma lärare som i blockutbildningen.

Utvärdering

I överenskommelsen mellan kompetensfonden och socialtjänstförvaltningen slås fast att ”utvärdering av insatsen kommer att genomföras för att se om utbildningen har uppnådd avsedd effekt”. I utvärderingsplanen för utbildningen utvecklas syftet vidare.

”Utvärderingen skall bedöma utbildningens upplevda värde hos deltagarna under och efter utbildningen såväl individuellt som på institutionsnivå, speciell betoning skall läggas på frågor om implementering i själva arbetsprocessen och i arbetsgrupperna på de enskilda arbetsplatserna.

Utbildningens vidare tillämpbarhet i andra sammanhang (stadsdelar, andra typer av institutioner, öppenvård etc.) skall bedömas och värderas – föreläsningsseriens bidrag kan värderas i detta sammanhang.”

Materialsamling och metod

Enkät om förväntningar inför utbildningen (september –04)

Enkät med frågeformulär-skattningsbara skalor och

plats för egna kommentarer (december –04)

Fokusgruppsamtal (april –05)

Förväntningar

Enkäten delades ut i samband med utbildningsstarten och besvarades av 28 personer av 30. Deltagarna ställdes inför fyra frågor och svarade med egna ord. Frågorna rörde både de individuella och arbetsplats-specifika förväntningarna på utbildningens innehåll som förväntningar och önskemål rörande de praktiska arrangemangen kring kursen.

Trots frånvaron av färdiga formulär, kännetecknas svaren av en betydande samstämmighet; deltagarna vill ha ökade kunskaper och insikter i arbetet med psykiskt störda missbrukare och kunskaper som också är relevanta och tillämpbara på den egna arbetsplatsen. Den ökade psykiatriska kompetensen skall leda till ett bättre bemötande och till en större förståelse av klienternas behov. I fallande skala har eleverna sedan också förväntningar om ökad kunskap i missbruks- och beroendeproblem och bättre samarbete med psykiatri och beroendevården. De praktiska önskemålen kring utbildningen sträcker sig från önskan av inspirerande föreläsningar och lärare till struktur och ”ordning och reda” i undervisningen.

Kursvärdering

Kursvärderingsblanketten innehöll 12 punkter, i 7 av dessa fick eleverna ta ställning till ett antal påståenden om utbildningens innehåll från moment till moment enligt en betygsskala som löpte från lägst (1) till högst (5). Punkt 8 berör implementering och under punkt 9 och 10 ges betyg åt kursledningen och bedömning av examinationsformerna. Till sist gavs utrymme i de två återstående punkterna för egna kommentarer om eventuella brister eller invändningar rörande kursinnehållet.

Kursvärderingen redovisas här nedan i tabellform med inskjutna kommentarer. Totalt besvarades frågorna av 27 deltagare. Svaren redovisas för samtliga kursdeltagare men också fördelade på kön och organisationstillhörighet (IoV, KoV).

KURSVÄRDERING, TABELLER

Fråga 1. Gav kursen dig ny kunskap i ämnet?					
Kursmoment:	IoV	KoV	Kvinna	Man	Alla
Samverkan	3,24	3,33	3,21	3,33	3,27
Farm.behandling	4,06	3,63	4,23	3,58	3,92
Psykosocial behandling	3,44	3,38	3,31	3,55	3,42
Psykiska funktionshinder	4,06	4,00	3,38	4,25	4,04
Etik/Moral	4,24	4,20	4,20	4,17	4,22
Riskanalys	3,76	3,40	3,47	3,83	3,63
Hela kursen	3,80	3,66	3,71	3,78	3,75

Kommentar I

Kursmomentet om etik och moral får högsta poängen och momentet om socialpsykiatri och samverkan den lägsta. IoV ger något högre betyg än KoV i den totala bedömningen

Fråga 2. Är kunskapen användbar i ditt dagliga arbete?					
Kursmoment:	IoV	KoV	Kvinna	Man	Alla
Samverkan	3,35	3,33	3,64	3,00	3,35
Farm.behandling	4,00	3,75	4,23	3,58	3,92
Psykosocial behandling	3,31	3,50	3,31	3,45	3,38
Psykiska funktionshinder	4,00	4,11	4,14	3,92	4,04
Etik/Moral	4,50	4,20	4,53	3,91	4,38
Riskanalys	4,12	4,10	4,27	3,92	4,11
Hela kursen	3,88	3,83	4,02	3,63	3,86

Kommentar II

Momentet om etik och moral ger åter högst betyg. Kvinnorna är mer positiva om möjligheterna till användningen av kunskaperna i arbetet.

Fråga 3. I vilken grad hade du hjälp av kurslitteraturen?					
Kursmoment:	IoV	KoV	Kvinna	Man	Alla
Samverkan	3,41	2,89	3,21	3,25	3,23
Farm.behandling	3,94	3,50	4,38	3,17	3,80
Psykosocial behandling	3,50	2,63	3,08	3,36	3,21
Psykiska funktionshinder	4,12	4,56	4,43	4,08	4,27
Etik/Moral	4,00	3,30	3,67	3,67	3,74
Riskanalys	3,71	2,80	3,67	3,00	3,37
Hela kursen	3,78	3,28	3,74	3,42	3,60

Kommentar III

Litteraturen om psykiska funktionshinder bedöms som mest värdefull. IoV ger åter en högre värdering totalt än KoV.

Fråga 4. Vilket betyg ger du föreläsarna?					
Kursmoment:	IoV	KoV	Kvinna	Man	Alla
Samverkan	3,29	2,56	3,07	3,00	3,04
Farm.behandling	4,59	4,13	4,38	4,42	4,40
Psykosocial behandling	3,00	3,00	2,77	3,27	3,00
Psykiska funktionshinder	3,65	3,67	3,71	3,58	3,65
Etik/Moral	4,82	4,50	4,87	4,42	4,70
Riskanalys	4,24	3,60	3,93	4,08	4,00
Hela kursen	3,93	3,58	3,79	3,79	3,80

Kommentar IV

Föreläsaren om etik och moral får högsta betyget. Boendepersonalen är åter mer positiva än HVB-personal.

Frågorna 7-10. Övriga bedömningar					
Kursmoment:	IoV	KoV	Kvinna	Man	Alla
Studiebesök Lövstalund	3,56	4,22	4,00	3,55	3,80
Studiebesök (Generellt)	3,94	3,89	4,21	3,58	3,92

Kommentar V

Kvinnor värderar här studiebesök högre än män.

Kursmoment:	IoV	KoV	Kvinna	Man	Alla
Kompetens efter utbildningen	4,35	4,44	4,57	4,17	4,38

Kommentar VI

Kursdeltagarna hade att ta ställning till påståendet: ”den ökade kompetensen skall göra att bättre bedömningar av den enskildes behov kan göras och att nya arbetsmetoder utvecklas”. Svaren vittnar om hög tilltro till kompetensutveckling och utbildning.

Kursmoment:	IoV	KoV	Kvinna	Man	Alla
Betyg av kursledning	4,47	4,22	4,43	4,33	4,38

Kommentar VII

Kursledningen får höga och jämna poäng av samtliga.

Kursmoment:	IoV	KoV	Kvinna	Man	Alla
Examinationsformerna	3,47	3,78	3,64	3,50	3,54

Kommentar VIII

Examinationsformerna får godkänt men har lägsta genomsnittet i det totala materialet med undantag av ett par lägre värden i avsnittet om kurslitteraturen.

Tillägg till tabellen

Utöver de redovisade svaren ovan ställdes i enkäten ytterligare en fråga om den upplevda svårighetsgraden under utbildningens olika moment. Resultatet är ganska entydigt och kräver ingen sifferredovisning. Undervisningen bedömdes som ganska lättillgänglig och svårighetsgraden ansågs rimlig. De något svårare avsnitten fick till och med något högre betyg än de som bedömdes som lättare!

Sammanfattning av elevernas egna kommentarer

En majoritet av deltagarna i utbildningen lämnade egna kommentarer utöver enkätsvaren. En stor del av dessa handlar om något enstaka moment under utbildningen som man varit missnöjd eller också mycket nöjd med. Generellt har man saknat fler grupparbeten med kollegorna från andra institutioner, åsikterna har gått isär om examinationsformerna, några har efterfrågat inslag om neuropsykiatri i undervisningen och någon enstaka har efterlyst ett genusperspektiv. Konflikterna mellan ett psykiatriskt och socialt synsätt har uppmärksamats av en person. Många väntar sig också en fördjupning av flera teman under termin 2. Sammanfattningsvis kan man konstatera att samtliga kommentarer uttrycker en hög uppfattning om kursens kvalitet i stort och det negativa innefattar enstaka randanmärkningar.

Fokusgrupp

Ett möte om kursen och de öppna föreläsningarna avslutade utvärderingen. Deltagarna bestod av föreståndare, elever från blockutbildningen och åhörare av föreläsningarna, mötet leddes av utvärderaren.

Teman som behandlades omfattade frågor om utbildningens inriktning och personalens delaktighet i planeringen, om dess innehåll och perspektiv både teoretiskt och i relation till det praktiska arbetet på institutionerna.

Kombinationen av själva kursen och föreläsningarna diskuterades, likaså möjligheterna till implementering av kunskaperna och utbildningens relevans och tillämpbarhet i andra sammanhang tex. i stadsdelarnas öppna missbruksarbete.

Sammanfattning av fokusgruppens möte

Det framgick tydligt att inriktningen just gentemot frågor om psykisk störning och missbruk var starkt betingat av aktuella, vardagliga behov i det praktiska arbetet. Institutionerna och personalen hade också varit delaktiga i planeringen av utbildningen via utbildningsgrupperna och genom individuella enkäter. Kombinationen med de öppna föreläsningarna och ”kärnutbildningen” ansågs som mycket lyckad. Deltagarna kände stöd av övrig personal som tagit del samma undervisningsmaterial fast i en annan form.

Vad gäller innehållet och balansen mellan olika synsätt och teorier, framkom en del kritiska synpunkter, psykiatrin dominerade på bekostnad av ett mer psykosocialt perspektiv. Dock innehöll kursen mycket vardagsrelaterade moment, där både teori och praktik för- enades på ett fruktbart sätt. Implementeringen trodde man skulle ta tid åtminstone på de större arbetsplatserna, däremot uppfattades det redan nu råda en större tilltro till den egna förmågan att hantera besvärliga situationer i arbetet, överhuvudtaget framkom flera vittnesmål om en höjd självkänsla och större arbetsglädje som resultat och konsekvens av utbildningen. Detta påpekades under samtalet av flera närvarande föreståndare.

Samtalsdeltagarna ansåg att utbildningsmodellen skulle kunna användas av andra med vissa smärre modifieringar, anpassade till öppenvården och till stadsdelsförvaltningarnas arbete med målgruppen.